

Türk Kurtuluş Savaşı'nın ve Türk İnkılâplarının büyük önderi Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Mustafa Kemal Atatürk'ün, Türk vatanının bağımsızlığını kazanması için giriştiği savaş ve Türk milletini çağdaş uygarlık seviyesine ulaştırmak amacıyla gerçekleştirdiği inkılâplarla geçen yaşamı 57 yıl sürmüş ve Büyük Önder 10 Kasım 1938'de ebediyete intikal etmiştir.

Mustafa Kemal Atatürk, Türkiye'yi bütün kurumları ile çağdaş uygarlığın bir üyesi yapan, insanlık tarihine mal olmuş büyük bir önderdir. O'nun yüceliğini her yönüyle temsil edecek, ilke ve inkılâpları ile çağdaşlaşmaya yönelik düşüncelerini yansıtacak bir anıtmezar yapma fikri, Atatürk'ü kaybetmenin derin hüznü içindeki Türk milletinin ortak isteği olarak belirmiş ve yapımına karar verilmiştir.

III. RASATTEPE (ANITTEPE)

Anıtkabir yapılmadan önce rasat istasyonu bulunması dolayısıyla Anittepe'nin ismi Rasattepe idi.

Bu tepede, M.Ö 12. yüzyılda Anadolu'da devlet kuran Frig uygarlığına ait tümülüsler (mezar yapıları) bulunmaktaydı. Anıtkabir'in Rasattepe'de yapılmasına karar verildikten sonra bu tümülüslerin kaldırılması için arkeolojik kazılar yapıldı. Bu tümülüslerden çıkarılan eserler, Anadolu Medeniyetleri Müzesi'nde sergilenmektedir.

IV. ANITKABİR'İN İNŞAASI

Anıtkabir projesinin belirlenmesinden sonra, inşaatın başlayabilmesi için ilk aşamada kamulaştırılma çalışmalarına başlandı. Anıtkabir'in inşaatı ise 9 Ekim 1944'de görkemli bir temel atma töreni ile başladı. Anıtkabir'in inşası 9 yıllık bir süre içinde 4 aşamalı olarak yapılmıştır.

Birinci Kısım İnşaat: 1944-1945

Toprak seviyesi ve aslanlı yolun istinat duvarının yapılmasını kapsayan birinci kısım inşaat 9 Ekim 1944'te başlamış ve 1945'te tamamlanmıştır.

İkinci Kısım İnşaat: 1945-1950

Mozole ve tören meydanını çevreleyen yardımcı binaların yapılmasını kapsayan ikinci kısım inşaat 29 Eylül 1945'te başlamış, 8 Ağustos 1950'de tamamlanmıştır. Bu aşamada inşaatın kâgir ve betonarme yapı sistemine göre, temel basıncının azaltılması göz önünde tutularak, anıt kütesinin "temel projesinin" hazırlanması kararlaştırılmıştır. 1947 yılı sonuna kadar mozolenin temel kazısı ve izolasyonu tamamlanmış ve her türlü çöküntüleri engelleyecek olan 11 metre yüksekliğinde betonarme temel sisteminin demir montajı bitirilme aşamasına gelmiştir.

Giriş kuleleri ile yol düzeninin önemli bir kısmı, fidanlık tesisi, ağaçlandırma çalışmaları ve arazinin sulama sisteminin büyük bir bölümü tamamlanmıştır.

Üçüncü Kısım İnşaat: 1950

Anıtkabir üçüncü kısım inşaatı, anıta çıkan yollar, aslanlı yol, tören meydanı ve mozole üst döşemesinin taş kaplaması, merdiven basamaklarının yapılması, lahit taşının yerine konması ve tesisat işlerinin yapılmasını kapsıyordu.

Dördüncü Kısım İnşaat: 1950-1953

Anıtkabir'in 4. kısım inşaatı ise şeref holü döşemesi, tonozlar alt döşemeleri ve şeref holü çevresi taş profilleri ile saçak süslemelerinin yapılmasını kapsıyordu. Dördüncü kısım inşaat 20 Kasım 1950'de başlamış ve 1 Eylül 1953'te bitirilmiştir.

"Anıtkabir Projesi"nde mozolenin kolonat üstünde yükselen tonoz bir bölüm vardı. 4 Aralık 1951 tarihinde hükümet, şeref holünün 28 m.lik yüksekliğinin azaltılması ile yapının daha çabuk bitirilmesinin mümkün olup olmadığını mimarlara sordu.

Mimarlar yaptıkları çalışmalar sonunda şeref holünü taş bir tonoz yerine, bir betonarme tavan ile örtmenin mümkün olduğunu bildirdiler. Böylece tonoz yapının zemine vereceği ağırlık ve bunun doğuracağı teknik mahzurlar da ortadan kalkıyordu.

Anıtkabir yapımında beton üzerine dış kaplama malzemesi olarak kolay işlenebilen gözenekli, çeşitli renklerde traverten, mozole içi kaplamalarında ise mermer kullanılmıştır.

Heykel grupları, aslan heykelleri ve mozole kolonlarında kullanılan beyaz travertenler Kayseri Pınarbaşı İlçesi'nden, kulenin iç duvarlarında kullanılan beyaz travertenler ise Polatlı ve Malıköy'den getirilmiştir. Kayseri Boğazköprü mevkiinden getirilen siyah ve kırmızı travertenler tören meydanı ve kulelerin zemin döşemelerinde, Çankırı Eskipazar'dan getirilen sarı travertenler zafer kabartmaları, şeref holü dış, duvarları ve tören meydanını çevreleyen kolonların yapımında kullanılmıştır.

Şeref holünün zemininde kullanılan krem, kırmızı ve siyah mermerler Çanakkale, Hatay ve Adana'dan, şeref holü iç yan duvarlarında kullanılan kaplan postu Afyon'dan, yeşil renk mermer Bilecik'ten getirilmiştir. 40 ton ağırlığındaki yekpare lahit taşı Adana'nın Osmaniye İlçesi'nden, lahitin yan duvarlarını kaplayan beyaz mermer ise Afyon'dan getirilmiştir.

V. ANITKABİR'İN MİMARİ ÖZELLİKLERİ

Türk mimarlığında 1940-1950 yılları arası, "II. Ulusal Mimarlık Dönemi" olarak adlandırılır. Bu dönemde daha çok anıtsal yönü ağır basan, simetriye önem veren, kesme taş malzemenin kullanıldığı binalar yapılmıştır. Anıtkabir bu dönemin özelliklerini taşımaktadır.

Bu dönem özellikleri ile birlikte Anıtkabir'de Selçuklu ve Osmanlı mimari özelliklerine ve süsleme öğelerine sıkça rastlanır.

Örneğin dış cephelerde, duvarların çatı ile birleştiği yerde kuleleri dört yandan saran Selçuklu taş işçiliğinde testere dişi olarak adlandırılan bordür bulunmaktadır. Ayrıca Anıtkabir'in bazı yerlerinde (Mehmetçik Kulesi, Müze Müdürlüğü) kullanılan çarkıfelek ve rozet denilen taş süslemeler Selçuklu ve Osmanlı sanatında da göze çarpmaktadır.

Bütün bu özellikleriyle yapıldığı dönemin en iyi örneklerinden biri olan Anıtkabir yaklaşık 750.000 m² lik bir alanı kaplamakta olup, Barış Parkı ve Anıt Bloku olarak iki kısma ayrılır.

A- BARIŞ PARKI

Anıtkabir; Atatürk'ün "Yurtta Sulh, Cihanda Sulh" özdeyişinden ilham alınarak, çeşitli yabancı ülkelerden ve Türkiye'nin bazı bölgelerinden getirilen fidanlarla oluşturulan Barış Parkı içinde yükselmektedir.

Afganistan, A.B.D., Almanya, Avusturya, Belçika, Çin, Danimarka, Finlandiya, Fransa, Hindistan, Irak, İngiltere, İspanya, İsrail, İsveç, İtalya, Japonya, Kanada, Kıbrıs, Mısır, Norveç, Portekiz, Yugoslavya ve Yunanistan'dan çeşitli ağaç ve fidanlar getirilmiştir. Bugün Barış Parkı'nda 104 ayrı türden yaklaşık 48.500 adet süs ağacı, ağaççık ve süs bitkisi bulunmaktadır.

B- ANIT BLOKU

Anıtkabir Anıt Bloku üç bölümden oluşmaktadır.

- 1- Aslanlı Yol
- 2- Tören Meydanı
- 3- Mozole

Anıtkabir'e Tandoğan kapısından girildiğinde Barış Parkı içerisinde uzanan yoldan Aslanlı Yol başındaki 26 basamaklı geniş merdivenlere ulaşılır. Merdivenin hemen başında karşılıklı olarak istiklal ve hürriyet kuleleri yer alır.

Anıtkabir yapı topluluğu içinde, simetri gözetilerek yerleştirilmiş olan on adet kule vardır. Bu kulelere ulusumuzun ve devletimizin oluşumunda büyük tesirleri olan yüce kavramları temsil eden isimler verilmiştir. Kuleler, plan ve yapı bakımından birbirinin benzeridir. Kareye yakın 12 x14 x7,20 m. boyutlarında dikdörtgen plan üzerine kurulmuş olan kulelerin üzeri piramit biçiminde çatılarla örtülüdür. Çatıların tepelerinde, eski Türk çadırlarında görülen tunç mızrak ucu vardır. Eski Türk kilim desenlerinden alınmış geometrik süslemeler, fresk tekniğinde uygulanmıştır.

Ayrıca kulelerin iç duvarlarında, o kulenin ismiyle ilgili bir kompozisyon ve Atatürk'ün özlü sözleri bulunmaktadır.

1. İSTİKLAL KULESİ

Aslanlı yolun sağ başındaki İstiklal Kulesi'nin iç duvarlarında bulunan kabartmada, ayakta duran ve iki eliyle kılıç tutan bir gencin yanında bir kaya üzerine konmuş kartal figürü görülmektedir. Kartal, mitolojide ve Selçuklu sanatında gücün, istiklâl ve bağımsızlığın sembolü olarak tasvir edilmiştir. Kılıç tutan genç ise istiklali savunan Türk milletini temsil etmektedir. Kabartma Zühtü Müridoğlu'nun eseridir.

Ayrıca kule duvarlarında yazı bordürü olarak Atatürk'ün istiklalle ilgili şu sözleri yer almaktadır:

"Ulusumuz en korkunç yok oluşla son buluyor gibi görünmüşken, tutsak edilmesine karşı evladını ayaklanmaya davet eden atalarının sesi, kalplerimiz içinde yükseldi ve bizi son Kurtuluş Savaşı'na çağırdı." (1921)

"Hayat demek savaşma, çarpışma demektir. Hayatta başarı kesinlikle savaşta başarı kazanmakla mümkündür." (1927)

"Biz hayat ve bağımsızlık isteyen ulusuz ve yalnız ve ancak bunun için hayatımızı hiçe sayarız." (1921)

"İnsaf ve merhamet dilenmek gibi bir prensip yoktur. Türk ulusu, Türkiye'nin gelecekteki çocukları, bunu bir an hatırdan çıkarmamalıdır." (1927)

"Bu ulus bağımsızlıktan yoksun olarak yaşamamıştır, yaşayamaz ve yaşamıyacaktır, ya istiklal ya ölüm." (1919)

Kulenin içinde ise Anıtkabir maketi ile Anıtkabir'i tanıtıcı ışıklı panolar bulunmaktadır.

2. HÜRRİYET KULESİ

Aslanlı Yol'un sol başında bulunan Hürriyet Kulesi içindeki kabartmada; elinde kağıt tutan melek figürü ile meleğin yanında şaha kalkmış bir at tasvir edilmiştir. Melek figürü bağımsızlığın kutsallığını, elindeki kağıt "Hürriyet Beyannamesi"ni sembolize etmektedir. At figürü ise hürriyet ve bağımsızlık sembolüdür. Kabartma Zühtü Müridoğlu'nun eseridir.

Kule duvarlarında Atatürk'ün hürriyet ile ilgili şu sözleri yazılıdır.

"Esas, Türk ulusunun saygın ve onurlu bir ulus olarak yaşamasıdır. Bu esas ancak tam bağımsızlığa sahip olmakla sağlanabilir. Ne kadar zengin ve bolluk içinde olursa olsun bağımsızlıktan yoksun bir ulus, uygar insanlık karşısında uşak olmak durumundan yüksek bir işleme hak kazanamaz." (1927)

"Bence, bir ulusta şeref, onurun, namusun ve insanlığın sürekli olarak bulunabilmesi kesinlikle o ulusun özgürlük ve bağımsızlığına sahip olabilmesiyle mümkündür."

"Özgürlüğün de, eşitliğin de, adaletin de dayandığı ulusal egemenliktir."

"Bütün tarihsel yaşantımızda özgürlük ve bağımsızlığa sembol olmuş bir ulusuz."

Kule içinde Anıtkabir'in inşaat çalışmalarını gösteren fotoğraf sergisi ve inşaatta kullanılan taş örnekleri bulunmaktadır.

3. KADIN HEYKEL GRUBU

İstiklal kulesinin önünde, ulusal giysiler giymiş üç kadından oluşan bir heykel grubu vardır. Bu kadınlardan kenarlardaki ikisi yere kadar uzanan kalın bir çelenk tutmaktadır. Başak demetlerinin meydana getirdiği çelenk bereketli yurdumuzu temsil etmektedir. Soldaki kadın, ileri uzattığı elindeki kapla Atatürk'e tanrıdan rahmet dilemekte, ortadaki kadın eliyle yüzünü kapamış ağlamaktadır.

Bu üçlü grup, Türk kadınlarının Atatürk'ün ölümünün derin acısı içinde bile gururlu, ağırbaşlı ve azimli oluşunu dile getirmektedir. Heykel grubu Hüseyin Özkan'ın eseridir.

4. ERKEK HEYKEL GRUBU

Hürriyet Kulesi'nin önünde üç erkekten oluşan heykel grubu vardır. Sağdaki erkek başında miğferi ve kalın kaputu ile Türk askerini temsil ederken, onun yanında elinde kitabı ile Türk gençliğini ve aydın insanı, biraz gerisinde ise yerel kıyafetlerle Türk köylüsü temsil edilmiştir. Her üç heykelin yüzünde derin acı ile Türk milletinin kendine özgü ağırbaşlılığı ve yüksek irade gücü dile getirilmiştir. Heykel grubu, Hüseyin Özkan'ın eseridir.

5. ASLANLI YOL

Ziyaretçileri Atatürk'ün yüce huzuruna hazırlamak için yapılmış olan 262 m. uzunluğundaki yolun iki yanında oturmuş pozisyonda 24 aslan heykeli bulunmaktadır. Atatürk'ün Türk ve Anadolu tarihine verdiği önem sebebiyle, Anadolu'da uygarlık kuran Hititlerin sanat üslubu ile yapılan aslan heykelleri kuvvet ve sükuneti temsil etmektedir. Heykeller Hüseyin Özkan'ın eseridir.

6. TÖREN MEYDANI

Aslanlı yolun sonunda yer alan tören meydanı 129 x84,25 m. boyutlarındadır. 15.000 kişi kapasiteli bu alanın zemini; siyah, kırmızı, sarı ve beyaz renkte traverten taşlardan oluşan 373 adet halı ve kilim deseniyle bezenmiştir.

7. MEHMETÇİK KULESİ

Aslanlı yolun bitiminde sağda Mehmetçik Kulesi yer almaktadır. Kulenin dış yüzeyinde yer alan kabartmada; cepheye gitmekte olan Mehmetçiğin evinden ayrılışı ifade edilmektedir. Bu kompozisyonda, elini asker oğlunun omuzuna atmış onu vatan için savaşa gönderen hüzünlü, fakat gururlu anne tasvir edilmiştir. Kabartma Zühtü Müridoğlu'nun eseridir.

Kulenin duvarlarında Atatürk'ün Mehmetçik ve Türk kadınları hakkında söylediği özlü sözler yer almaktadır:

"Kahraman Türk eri Anadolu savaşlarının anlamını kavramış, yeni bir ülke ile savaşmıştır."
(1921)

"Dünyanın hiçbir yerinde, hiçbir ulusunda Anadolu köylü kadının üstünde kadın çalışmasından söz etmek imkânı yoktur." (1923)

"Bu ulusun çocuklarının özverileri, kahramanlıkları için ölçü birimi bulunamaz."

Kulenin içinde; Anıtkabir ve Atatürk ile ilgili çeşitli kitaplar ve hediyelik eşyalar ziyaretçilere sunulmaktadır.

8. ATATÜRK VE TÜRK DEVRİMİ KÜTÜPHANESİ

Mehmetçik ve Zafer kuleleri arasında yer alan; müze, kitaplık ve Kültürel Faaliyetler Müdürlüğü'nün içindeki birimde "Atatürk ve Türk Devrimi Kütüphanesi" bulunmaktadır. Atatürk, milli mücadele ve inkılâplar konulu Türkçe ve yabancı dillerde kitapların bulunduğu bir "İhtisas Kütüphanesi" olarak, her kesimden araştırmacı ve okuyucuya hafta içi 09.00-12.30 / 13.30-17.00 saatleri arasında hizmet vermektedir.

9. ZAFER KULESİ

Kulenin duvarlarında Atatürk'ün en önemli üç zaferinin tarihi ve zaferle ilgili özlü sözleri yazılıdır.

Kule içinde Atatürk'ün naaşını 19 Kasım 1938'de İstanbul Dolmabahçe Sarayı'ndan alarak Sarayburnu'nda donanmaya teslim eden top arabası sergilenmektedir.

10. İSMET İNÖNÜ'NÜN LAHİTİ

Barış ve Zafer Kuleleri arasında yanları açık sütunların oluşturduğu galerinin ortasında 25 Aralık 1973 yılında vefat eden Atatürk'ün en yakın silah arkadaşı, Türk Milli Mücadelesinin Batı Cephesi komutanı ve ikinci Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'nün sembolik lahdi bulunmaktadır. Mezar odası alt kattadır.

İsmet İnönü, Anıtkabir'e 28 Aralık 1973'te Bakanlar Kurulu Kararı ile defnedilmiştir.

11. BARIŞ KULESİ

Kulenin iç duvarında Atatürk'ün "Yurtta Barış, Dünyada Barış" ilkesini dile getiren bir kabartma kompozisyonu yer almaktadır. Bu kabartmada çiftçilik yapan köylüler ve yanlarında kılıcını uzatarak onları koruyan bir asker figür tasvir edilmiştir. Bu asker barışın sağlam ve güvenli kaynağı olan Türk ordusunu sembolize etmektedir. Bu şekilde insanlar Türk ordusunun sağladığı huzur ortamı içinde günlük hayatlarını devam ettirmektedirler. Kabartma, Nusret Suman'ın eseridir.

Kule duvarlarında Atatürk'ün barış ile ilgili şu sözleri yer almaktadır.

"Dünya vatandaşları kıskançlık, açgözlülük ve kinden uzaklaşacak şekilde terbiye edilmelidir."
(1935)

"Yurtta Barış, Cihanda Barış."

"Ulusun hayatı tehlikeyle karşı karşıya kalmadıkça savaş bir cinayettir." (1923)

Kulenin içinde ise Atatürk'ün 1935-1938 yılları arasında kullandığı Lincoln marka tören ve makam otomobilleri sergilenmektedir.

12. 23 NİSAN KULESİ

Kulenin iç duvarında 23 Nisan 1920'de Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin açılışını temsil eden bir kabartma yer almaktadır. Bu kabartmada, ayakta duran kadının tuttuğu kağıdın üzerinde 23 Nisan 1920 yazılıdır. Kadının diğer elinde Millet Meclisimizin açılışını simgeleyen bir anahtar bulunmaktadır. Kabartma, Hakkı Atamulu'nun eseridir.

Kule duvarlarında meclisin açılışıyla ilgili Atatürk'ün özlü sözleri yer almaktadır:

"Bir tek karar vardı: O da ulusal egemenliğe dayalı, hiçbir koşula bağlı olmayan bağımsız, yeni bir Türk Devleti kurmak." (1919)

"Türkiye Devletinin tek ve gerçek temsilcisi yalnız ve ancak Türkiye Büyük Millet Meclisi'dir."

"Bizim bakış açılarımız kuvvetin, gücün, egemenliğin, yönetimin doğrudan doğruya halka verilmesidir, halkın elinde bulundurulmasıdır."

Kulede Atatürk'ün 1936-1938 yılları arasında kullandığı Cadillac marka özel otomobili sergilenmektedir.

13. BAYRAK DİREĞİ

Anıtkabir'in Çankaya yönündeki 28 basamaklı tören meydanına giriş merdivenlerinin ortasında, tek parçalı yüksek bir direk üzerinde Türk bayrağı dalgalanır. Amerika'da özel olarak yaptırılan 33.53 m. yüksekliğindeki bu direk, Avrupa'daki tek parça çelik bayrak direklerinin en yükseğidir. Direğin 4 metresi kaidenin altında kalmaktadır. Amerika'da yaşayan Türk asıllı Amerika vatandaşı Nazmi Cemal tarafından, kendi bayrak direği fabrikasında imal edilerek 1946 yılında Anıtkabir'e hediye edilmiştir. Bayrak direğinin kaidesinde yer alan kabartmada; meşale Türk medeniyetini, kılıç taarruz gücünü, miğfer savunma gücünü, meşe dalı zaferi, zeytin dalı ise barışı simgelemektedir. Türk bayrağı, ulusumuzun yurdunu savunma, zafer kazanma, barışı koruma ve uygarlık kurma gibi yüce değerleri üzerinde dalgalanmaktadır. Kabartma Kenan Yontuğ'un eseridir.

14. MİSAK-I MİLLİ KULESİ

Müzenin girişindeki bu kulenin içinde bulunan kabartma, tek vücut olarak kenetlenmemizi sembolize etmektedir. Kabartma, bir kılıç kabzası üzerinde üst üste konmuş dört elden ibarettir. Bu kompozisyon Türk vatanının kurtarılması için içilen millet andını ifade etmektedir. Kabartma Nusret Suman'ın eseridir.

Kulenin duvarlarında Atatürk'ün Milli Misak ile ilgili şu sözleri yazılıdır:

"Kurtuluşumuzun genel kuralı olan ulusal andı tarih safhasına yazan ulusun demir elidir." (1923)

"Ulusal sınırlarımız içinde özgür ve bağımsız yaşamak istiyoruz." (1921)

"Ulusal benliği bulamayan uluslar başka ulusların avıdır." (1923)

Kulenin ortasında Anıtkabir'de icra edilen törenlere katılan heyetlerin özel defteri imzalamaları için imza kürsüsü yer almaktadır. Müzenin girişi olan bu kulede bulunan aktüalite panolarında Anıtkabir'de yapılan önemli törenlere ait fotoğraflar da sergilenmektedir.

15. ANITKABİR ATATÜRK MÜZESİ

Anıtkabir Proje Yarışması şartlarına uygun olarak, Misak-ı Milli ve İnkılâp kuleleri arasındaki bölüm müze olarak belirlenmiştir. Bu amaçla 21 Haziran 1960'ta Anıtkabir Atatürk Müzesi açılmıştır. Burada Atatürk'ün kullandığı eşyalar ve kendisine hediye edilen armağanlar ve giysileri teşhir edilmektedir.

Müzedede ayrıca Atatürk'ün madalya ve nişanları ile manevi evlatlarından A. Afet İnan, Rukiye Erkin, Sabiha Gökçen'in müzeye armağan ettikleri Atatürk'e ait eşyalar sergilenmektedir.

16. İNKILÂP KULESİ

Müzenin devamı olan bu kulede Atatürk'ün giydiği elbiseler sergilenmektedir. Kulenin iç duvarında yer alan kabartmada zayıf, güçsüz bir elin tuttuğu sönmek üzere olan bir meşale, çökmekte olan Osmanlı İmparatorluğu'nu simgelemektedir. Güçlü bir elin göklere doğru kaldırdığı ışıklar saçan diğer bir meşale ise, yeni Türkiye Cumhuriyeti ve Atatürk'ün Türk ulusunu çağdaş uygarlık düzeyine ulaştırmak için yaptığı inkılâpları simgelemektedir. Kabartma Nusret Suman'ın eseridir.

Kule duvarlarında Atatürk'ün inkılâplarla ilgili şu sözleri yazılıdır:

"Bir toplum aynı amaca bütün kadınları ve erkekleriyle beraber yürümezse ilerlemesine, uygarlaşmasına teknik imkân ve bilimsel ihtimal yoktur."

"Biz ilhamlarımızı gökten ve bilinmeyen alemden değil, doğrudan doğruya hayattan almış bulunuyoruz."

Müzenin giysi bölümü olarak kullanılan bu kulede; Anadolu Üniversitesi eski rektörü Prof. Dr.Yılmaz Büyükerşen'in yaptığı Atatürk'ün gerçek boyutlarında balmumu heykeli bulunmaktadır.

17. CUMHURİYET KULESİ

Sanat Galerisi'nin girişi olan bu kulenin duvarlarında Atatürk'ün Cumhuriyet ile ilgili şu özlü sözü bulunmaktadır.

"En büyük gücümüz, en güvenilir dayanağımız, ulusal egemenliğimizi kavramış ve onu eylemli olarak halkın eline vermiş ve halkın elinde tutabileceğimizi gerçekten kanıtlamış olduğumuzdur."

Kulenin içinde, Atatürk'ün öğrenim gördüğü Manastır Askeri İdadisi ile Sivas ve Erzurum Kongre binaları ve I. T.B.M.M. binalarının maketleri ve o dönemlere ait fotoğraflar sergilenmektedir.

18. SANAT GALERİSİ

Cumhuriyet Kulesi ve Müdafaa-i Hukuk Kuleleri arasında yer alan bu bölümde Atatürk'ün özel kitaplığı teşhir edilmektedir.

Duvarlarda Atatürk'ü ziyaret etmiş olan yabancı devlet adamları ile Atatürk'ü birlikte tasvir eden yağlı boya tablolar bulunmaktadır. Bu tablolar, ressam Rahmi Pehlivanlı'nın eseridir.

Galeride ayrıca, Atatürk, Milli Mücadele ve Anıtkabir konulu belgesel filmlerin gösterildiği sinevizyon bölümü yer almaktadır.

19. MÜDAFAA-İ HUKUK KULESİ

Bu kule duvarının dış yüzeyinde yer alan kabartmada, Kurtuluş Savaşımızda ulusal birliğimizin temeli olan Müdafaa-i Hukuk dile getirilmektedir. Kabartmada, bir elinde kılıç tutarken diğer elini ileri uzatmış sınırlarımızı geçen düşmana "Dur!" diyen bir erkek figür tasvir edilmiştir. İleri uzatılan elin altında bulunan ulu ağaç yurdumuzu, onu koruyan erkek figürü ise kurtuluş amacıyla birleşmiş olan milletimizi temsil etmektedir. Kabartma Nusret Suman'ın eseridir.

Kulenin duvarlarında Atatürk'ün Müdafaa-i Hukuk konusunda söylediği sözler yer almaktadır:

"Ulusal gücü etken ve ulusal iradeyi egemen kılmak esastır." (1919)

"Ulus bundan sonra hayatına, bağımsızlığına ve bütün varlığına şahsen kendisi sahip çıkacaktır." (1923)

"Tarih; bir ulusun kanını, hakkını, varlığını hiçbir zaman inkâr edemez." (1919)

"Türk ulusunun kalbinden, vicdanından doğan ve onu esinlendiren en esaslı, en belirgin istek ve iman belli olmuştur: Kurtuluş." (1927)

Kulenin içinde "Atatürk ve Milli Mücadele" konulu periyodik sergiler düzenlenmektedir. Ayrıca Atatürk'ün öğrenim gördüğü Harbiye Mektebi'nin maketi bulunmaktadır.

20. SAKARYA MEYDAN MUHAREBESİ KONULU KABARTMA

Kompozisyonun sağında bir genç, iki at, bir kadın ve bir erkek bulunmaktadır. Bunlar, savaşın ilk döneminde düşman saldırıları karşısında evlerini bırakıp yurt savunması için yollara düşmüştür. Sağdaki delikanlı arkaya dönmüş, sol elini kaldırıp yumruğunu sıkarak düşmanlara; "Bir gün döneceğiz ve sizden öcümüzü alacağız" demektedir.

Bu üçlü grubun önünde çamura batmış bir araba, çabalayan atlar, tekerleği döndürmeye çalışan bir erkek ve iki kadın ile ayakta bir yiğit ve ona bir kılıç sunan diz çökmüş bir kadın vardır. Bu grup figürleri, Sakarya Muharebesi başlamadan önceki dönemi temsil etmektedir. Bu grubun solunda, yere oturmuş iki kadın ve bir çocuk, düşman istilasını altında, Türk ordusunu bekleyen halkımızı simgelemektedir. Bu halkın üzerinden uçarak Başkomutan Mustafa Kemal'e çelenk

sunan bir zafer meleği vardır.

Kompozisyonun sonunda yere oturan kadın vatan anayı, diz çöken genç Sakarya Meydan Muharebesi'ni kazanan Türk ordusunu, meşe ağacı ise zaferi simgelemektedir. Vatan ana, Türk ordusunun zaferinin simgesi olan meşe ağacını göstermektedir. Kabartma İlhan Koman'ın eseridir.

21. BAŞKOMUTAN MEYDAN MUHAREBESİ KONULU KABARTMA

Kompozisyonun solunda yer alan ve bir köylü kadın, bir erkek çocuk ve bir attan oluşan grup milletçe savaşa hazırlık dönemini temsil etmektedir. Sonraki bölümde; Atatürk bir elini ileri uzatmış ve "Ordular ilk hedefiniz Akdeniz'dir, ileri!" diyerek ordularımıza hedefi göstermektedir. Öndeki melek, Ata'nın emrini borusu ile uzak ufuklara iletmektedir. Bundan sonraki bölümde, Atatürk'ün emrini yerine getiren Türk ordusunun fedakarlıklarını ve kahramanlıklarını temsil eden kabartmada, vurulup düşen bir erin elindeki bayrağı kavrayan bir yiğit ile siperde ellerinde kalkan ve kılıçlı bir asker Türk ordusunun taarruzunu sembolize etmektedir. Önde ise elinde Türk bayrağı ile Türk ordusunu çağıran zafer meleği bulunmaktadır. Kabartma Zühtü Müridoğlu'nun eseridir.

22. MOZOLE

Anıtkabir'in en önemli bölümü olan mozoleye çıkan 42 basamaklı merdivenlerin ortasında "hitabet kürsüsü" yer almaktadır. Mermer kürsünün tören meydanı cephesi dairesel geometrik motiflerle süslü olup, ortasında Atatürk'ün "Hakimiyet kayıtsız şartsız milletindir" sözü yazılıdır. Kürsü Kenan Yontuç'un eseridir.

Mozole 72x52x17 m. boyutlarında uzunca dikdörtgen bir plan üzerine kurulmuş olup, ön ve arka sekiz, yan cepheler ise 14.40 m. yüksekliğinde ondört kolonatla çevrelenmiştir. Mozole cephesinde, solda Atatürk'ün Türk gençliğine hitabı, sağda ise Cumhuriyet'in kuruluşunun 10. yıldönümünde söylediği nutku yer almaktadır. Harfler taş kabartma üzerine altın yıldızlarla yazılmıştır.

23. ŞEREF HOLÜ

Şeref holüne bronz kapılardan girilir. Girişte sağda Atatürk'ün 29 Ekim 1938 tarihli Türk ordusuna son mesajı, solda ise 2. Cumhurbaşkanı İsmet İnönü'nün Atatürk'ün ölümü üzerine yayınladığı 21 Kasım 1938 tarihli Türk milletine taziye mesajı yer almaktadır. Bu iki yazıt Atatürk'ün doğumunun 100. yılı olan 1981'de yazılmıştır.

Girişin tam karşısında büyük pencerenin yer aldığı nişin içinde, Atatürk'ün sembolik lahdi bulunmaktadır. Lahit taşı tek parça kırmızı mermer olup 40 ton ağırlığındadır. Lahit taşının yer aldığı bölüm ise beyaz Afyon mermeri ile kaplıdır. Şeref holünün zemini Adana ve Hatay'dan, yan duvarları ise Afyon ve Bilecik'ten getirilen kırmızı, siyah, yeşil ve kaplan postu mermerlerle kaplanmıştır.

Şeref holünün 27 kirişten oluşan tavanı ile yan galeri tavanları mozaik ile süslenmiştir. Şeref

holünün yüksekliği 17 m. olup, yan duvarlarında altışardan 12 adet bronz meşale bulunmaktadır. Mozole yapısının üstü, düz kurşun çatı ile örtülüdür.

24. MEZAR ODASI

Atatürk'ün aziz naaşı, mozolenin zemin katında doğrudan doğruya toprağa kazılmış bir mezarda bulunmaktadır. Mozolenin birinci katı olan şeref holündeki sembolik lahit taşının tam altında bulunan mezar odası Selçuklu ve Osmanlı mimari stilinde sekizgen planlı olup, piramidal külahlı, tavanı geometrik motifli mozaiklerle süslenmiştir. Zemin ve duvarlar siyah, beyaz, kırmızı mermerlerle kaplanmıştır. Mezar odasının ortasında kible yönünde kırmızı mermer sanduka yer almaktadır. Mermer sandukanın çevresinde bütün illerden ve Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nden gönderilen toprakların konulduğu pirinç vazolar bulunmaktadır.

ALAGÖZ KARARGÂH MÜZESİ

Sakarya Savaşı'nda düşmanın Polatlı yakınlarına kadar ilerlemesi üzerine Batı Cephesi Komutanlığı, Ankara-Polatlı arasındaki Alagöz Köyü'nü Cephe Karargâhı olarak seçmiştir. Bu köyün halkından, Türkoğlu Ali Ağa'ya ait çiftlik evi karargâh olarak kullanılmıştır.

Sakarya Savaşı'nın bitiminde bina, sahipleri olan Ali Türkoğlu ve oğulları tarafından 1965 yılına kadar ev olarak kullanılmıştır. 1965 yılında varisleri tarafından Milli Eğitim Bakanlığı'na devredilmiştir. 1967 yılında, Eski Eserler ve Müzeler Genel Müdürlüğü'ne bağlı olan Anıtkabir Müze Müdürlüğü'ne devredilen binanın, restorasyonu yapılarak müze haline getirilmiştir.

10 Kasım 1968 tarihinde sadece üst katı tanzim edilerek teşhire açılmış, alt kat odaları ise 1983 yılında yapılan yeni bir düzenlemeyle teşhire açılmıştır.

Bina iki katlıdır ve, Giysi Odası, Kitaplık ve Hatıra Eşya Odası, Zabitan Yemek Odası, Mutfak, Muhabere Odası, Başkumandanlık Odası, Kurmay Heyeti Odası, Dinlenme Odası, Yaveller Odası, Atatürk'ün Yatak Odası, Atatürk'ün Yemek Odası ve Hizmet Eri Odası olmak üzere 12 odadan oluşmaktadır.

Adres: Anıt Caddesi Tandoğan/Ankara

Tel: (312) 231 79 75

Kültür Bakanlığının Sitesinden Alınmıştır.